

СЕМАНТИЧКИ „МОСТОВИ ИЗМЕЂУ КЊИГА”

Драган Хамовић, *Жежено и нежно*, Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево 2012

Песник Драган Хамовић (р. 1970) и своју најновију песничку књигу *Жежено и нежно* објавио је у краљевачкој *Повељи*, у којој је не само дуго година био уредник, него је поменуто издавачку кућу и иницирао, осмислио и усправио, у чему и његови наследници, још увек, истрајавају.

Када је већ реч о Хамовићевој оданости издавачу (можемо прочитати – и ближе и даље прошлости), нужно је навести још једну. А то је прочита песникову жеља да, како је написао у завршном тексту „о песнику и овом издању”, изгради „мост између две песничке целине” (мисли се на претходну *Мајичну књижу* и најновију *Жежено и нежно*). Такву песникову намеру можемо наслутити и у самом наслову најновије песничке заједнице који спаја два, на први поглед супростављена, придева, а још је очигледнија у преузимању три песме из претходне књиге (*Крила; Сава; Стрелање у Краљево*), а нарочито у завршном „осмом” циклусу (*Извод из мајичне књиже*) књиге *Жежено и нежно*, који сачињавају аутопоетски есејистички текстови уз самоцитате стихова, у чијем завршном запису, транспарентног дво-имена, *Мајични просјор, жежен и нежан* уочавамо следеће песникове промишљајуће речи: „Изласка из матичног простора нема. Нити ми се отуда излази, од некога свог доба, јер му тамни (као и светли) магнети јачају, а слаби воља за одупирањем. Обузима ме до сржи, растварам се, једначим с њим. Пребивам у само својој митологији, уникатној битној причи – нимало различној од толиких других.” Такав семантички „жал” остварују и други текстови (укупно њих девет) унутар прозваног есејистичког циклуса, који не само додатно и накнадно импресивно досмишљавају раније стихове, већ су и условни коментари поводом њих, како су то у нашој литератури и раније чинили познати писци попут Милоша Црњанског, али и Ђорђа Марковића Кодера, његовим „разјасницама”, много деценија пре тога.

Дакле, песник не само да премашћује простор између поменуте две песничке књиге, већ се и осећа дужником ранијим садржајним темељима и њиховим живим повратно-узајамним спојницама и силницама.

Стога је важно покушати препознати што више мостова у Хамовићевој најновијој заједници стихова. Пре свега, издвајају се предачки и песнички мостови, као и питања идентитета кроз призму односа оца и сина, ослањајући се и асоцијарајући на искуство историјских факата, а истовремено и кроз вечни дуалитет вере у опстанак и страха од нестајања.

Када је у питању предачка „срж”, нужна и насушна, посебно се уочава у *III* и *IV* циклусу (срединским циклусима) Хамовићеве најновије

заједнице сонета. Наиме, песник детектује темеље свог певања и свог бића. То су, поред већ и раније прозваних оца и сина, и мајка („С онима одонуда, у недоглед, наклапа: / Хоће да их поврати, излечи, опорави”), дед, блиски манастир Жича („дом ван дома ... стара црвена *госпођа*”), али и сачувана, иако све више удаљена Херцеговина („кућа каменита”), ипак свако лето упорно обновљива, и то у запамћеном лику приликом ранијег одласка из ње. Дакле, сви они чине просторно и временски умрежене мостове, који збиром свих сегмената и лукова значења сачињавају и условљавају стожерну целину, која на све њих узвратно делује и снажно, готово опредељујуће утиче.

Предачке мостове до песника и свих нас чине и друге личности, прошлост и храмови. На пример, и „од сваког писара црњи и гори” грешни дијак Григорије који „рукопише и евангелије”, упркос стваралачким искушењима: „Ноћ се некад нагне, у собу прелије / Свој вишак, одакле изроне бештије.”

Затим, и Свети Сава који признаје: „Отидох туђим странама, далеко ... Са којих боље прозире се *јреко*”, што и јесте не само превод и наставак средњовековних записа, већ и признање прихватања и преузимања од других цивилизација и култура све оно што је корисно. И Свети Симеон, виђен очима сина („Јер дотура ми свежње поуздања, / С друге већ стране, где је обала / И задужбина већа од свих здања”), са узвратним доносећим саветом-опоменом упућеним не само свом сину: „Уложи се, сине, све у једно своди, / Плот је живој души опна крта, танка”, као и српска царска лавра на тлу Свете Горе манастир Хиландар, са самопитањима и преиспитивањима његових житеља – хиландарских монаха, знаних и незнаних, које смо често слушали, читали и боловали и појединачно и племенски („Хиташ, хоћеш се вратити / Полазној тачки, обали”). Обала, наиме, у Хамовићевој књизи настоји да заслужи вредност симбола постојаности.

Иначе, однос оца и сина, Симеона и Саве, или обратно („Да бисмо били, односно кружили. / Ми, прасинови и можда праоци – / Ако се живот у нама ужили”), парадигма је и односа оца и сина у Хамовићевом доживљају и виђењу (пример је у цикличности породичног имена Лазар, са очекиваним и игривим асоцијацијама и са библијским мотивима и ликовима, што је и у претходној књизи чињено), наспрот оних бројних опречних и супротстављених конотација, устаљених и интересантних за књижевнике, социологе, психологе и филозофе.

Импресиван пример измењивости и зановљивости, и то временски цикличне, и садржајно зачудне, уочавамо у зачетним стиховима песме *Враћа*: „Отац мину. На себе сам спао, / Видиком се први сумрак хвата / И развијам шта сам угледао / Кроз очева одшкринута врата. // Ту затекох себе мала, слаба.”

Хамовићеву пројекцију односа оца и сина повремено покушава да прекрије бојазан од растакања, губитка или раздвајања личног и

појединачног сопства, као и забринутост од могућности да се изгуби контакт са прволиким ипостасом, што се очитује у следећим стиховима: „И шта смо, ко смо?”, „Испловиш ... Месту где ћеш своје лице срести”, „Тек се, узмућени, једва полусвесни, / Спомињемо правога имена и гласа”, „Нечитак удес тако подеси / Мој преостатак да ме пресретне.” И страх од потпуне и вртоглаве измене стварности и прошлости је присутан: „Ни трага од света што ту беше јуче”, као и од премошћавања изглобљеног и апсурдног система вредности („Па су из празнине зашли у пуноту”), мада се песник од свега тога самоутешно брани надреалним поступком („свет ме нестао напаја и храни”), у чему можемо препознати и књижевни манифест појединих савремених српских песника. Али се и уплашен и забринут пита: „Тај збир очински на шта ћемо свести”.

И у ранијим Хамовићевим песничким књигама заживели су значајни српски песници из ближе и даље прошлости, почев од Светог Саве, па до наших савременика. Зато нас не изненађује још један Хамовићев семантички мост који чине његови песнички преци, као и данашња песничка братија. На једном од Хамовићевих мостова зближавања су Тин, Стеван Раичковић, Новица Тадић, Рајко Петров Ного, Војислав Карановић, и њихов ехо у Хамовићевим сонетима. Нарочито је присутан мотив апокалипсе, као што је у контрасту песме *Спољни човек*, чија је контекстуална подлога Карановићева књига *Унутрашњи човек* односно њен мото преузет из *Друге посланице Коринћанима* Апостола Павла која се бави разликама између данашњег унутрашњег и спољашњег човека, између верника и неверника, између продуктивног и потрошачког бића, што је наша принудна стварност, а можда и (не)заслужена осуда: „Прати сутоње светло са запада, / Крваву звезду општег поништења. // Из петних жила ипак ће запети, / Себи суд бити, себе разапети; / Биће и копље, смртно да рањава // Звезду што трне и опет свањава, / Сунце сунаца (велико сутрашње) / Подиже пале људе унутрашње.”

Још један Хамовићев мост у књизи је уочљив. Наиме, и уводни и завршни седми песнички циклус, који се састоје од по само једног сонета (*Данашњим песницима* и *Гласови*) посвећени су песницима и певању. И који бележе бојазан да се не изневери песништво („... шта ако се деси: / Песма, из чистине, отпочне да пева / И ми, затечени, песми неподесни”) и питање ко све учествује у самом стваралачком чину („Ко је моме гласу водич и сувласник? / Ко му пролаз пречи и ко га потеже”), наводећи дистинкцију између тренутног и могућег, између виртуелног и заслуженог, између потребног и понуђеног.

Александар Б. ЛАКОВИЋ